

הקשה טבי: **צִיפּוֹרְתָא** – אם מדובר שארג את האיסור בצורת ציפור, 58
 הרי ניכר בבגד איזה חלק הוא מהאיסור, אם כן מדוע כל השק ישרף, 59
לְיִשְׁלוּפֵינָהּ – שיוציא מדהשק את כל החלק של האיסור. מתרצת 60
 הגמרא: **אָמַר רַבִּי יְרֵמְיָהּ, הָא מְנִי –** המשנה בערלה בשיטת מי היא 61
 הולכת, בשיטת רבי יהודה היא, **דְּאָמַר** במשנה כאן, **אִם רָצָה** 62
לְהַחְמיר עַל עֲצָמוֹ וּלְשַׂרוֹף אֶת הַתְּקַבְרִים, רִשְׁאִי, הרי שסובר רבי 63
 יהודה, שיש מקום להחמיר בכל הדברים הנקברים, ומשום כך הוא 64
 מחמיר אף לשרוף את כל השק. 65
 מקשה הגמרא: **אָמַר לִיה טְבִי, קָא קִשְׂיָא לִן לְיִשְׁלוּפֵינָהּ** – היה קשה 66
 לנו מדוע צריך לשרוף את כל השק, והרי יש לו תקנה שיכול להוציא 67
 את האיסור, **וְאֵת מוֹקְמַת לָהּ** – ואתה מתרץ שיש להעמיד את 68
 המשנה ב**רַבִּי יְהוּדָה** שהוא מחמיר, והרי ודאי במקום שיש לו תקנה 69
 על ידי שישלוף את האיסור, לא אמר רבי יהודה שצריך לשרוף את 70
 כל השק. מתרץ רבי ירמיה: **הֲכִי קְאָמְיָנָא –** כך הייתה כוונתי לומר, 71
אִם אֶפְשָׁר לְיִשְׁלוּפֵינָהּ מוֹמְבָּ, ואין צריך לשרוף את כולה, **וְאִם לֹא** 72
– ואם אי אפשר להוציא את האיסור, על זה אמרה המשנה שישרף, 73
 ומה שהיה קשה שבמשנתנו אמרו ששער נזיר ופטר חמור יקברו, 74
אִזְקָמָה – יש לך להעמיד את המשנה בערלה ב**רַבִּי יְהוּדָה, דְּאָמַר** 75
אִם רָצָה לְהַחְמיר עַל עֲצָמוֹ לְשַׂרוֹף אֶת הַתְּקַבְרִים, רִשְׁאִי. ומעתה 76
 אין צריך לתרץ, את התירוצים האמורים לעיל, לחלק בין נזיר טהור 77
 לטמא, או בין שק לשיער. 78
 שנינו במשנה: **וְאֵלּוּ הֵן הַנְּשָׂרְפִין חֲמֵץ בַּפֶּסֶח.** 79
אָמַר מֵר – הובא לעיל במשנה ש**הִמְיָן בַּפֶּסֶח יִשְׂרָף.** אומרת הגמרא: 80
 כאן **סָתַם לִן** [–לנו] ה**תַּנָּא** של המשנה, בְּדַבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה **דְּאָמַר** 81
 במסכת פסחים (כא) **שְׂאִין בִּיעוּר חֲמֵץ אֵלָא בְּשִׂרְפָה.** 82
 שנינו במשנה: **תְּרוּמַת מַמְאָה וְהַעֲרֵלָה כּוּ' את שדרכן לשרוף ישרוף** 83
ואת שדרכן להקבר יקבר. 84
 מבררת הגמרא: **הָא בִּיצֵד –** כיצד מתקיים דין זה. כלומר, מה הם 85
 הדברים שדרכן בשריפה ומה הם הדברים שדרכן בקבורה. משיבה 86
 הגמרא: **אִזְכְּלִין** שאפשר לשרפם הדרך לאבדם הוא **בְּשִׂרְפָה,** 87
וּמְשַׁקֵּין שאי אפשר לשרפם, הדרך לאבדם הוא **בְּקַבְרָה.** 88
 שנינו במשנה: **הַפְּטָת הָעוֹף כּוּ' רַבִּי יְהוּדָה אָמַר יִשְׁלַנָּה לֵאלֹמָה.** 89
 הגמרא מביאה ברייתא המשלימה את דברי רבי יהודה: **הַתַּנָּא –** 90
 שנינו בברייתא, **אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הַפְּטָת הָעוֹף הַכֹּהֵן עַל הַסֶּפֶק –** 91
 שאין ידוע אם חייבים להביאה, **יִשְׁלַנָּה לְאֵמָה –** לאמת המים 92
 שהייתה עוברת בעזרה. וקודם זריקתה היה **מְנַתְּחָה אַבְר אַבְר,** 93
וְוִוְרָקוֹן לְאֵמָה, וּמְתַגְלָגְלַת החטאת **וְהוֹלֵכֶת לְנַחַל קַרְדוֹן,** וכיון 94
 שהיה מנתחה אבר אבר, ועוף רך הוא, הרי הוא מתמוסס ויוצא 95
 בקילוח המים. 96
 שנינו במשנה: **כָּל הַתְּקַבְרִין לֹא יִשְׂרָפוּ כּוּ'.** 97
 מבררת הגמרא: **מָאִי טַעְמָא –** מה הטעם שכל הנקברים לא ישרפו. 98
 משיבה הגמרא: **מְשׁוּם דְּתְקַבְרִין אִם יִשְׂרָפִים יִזְיֵה אֶפְרִן אֶסוּר** 99
בהנאה, וְאֵילוּ נִשְׂרָפִין אֶפְרִן מוֹתֵר בהנאה, ואם ישרוף את 100
הנקברים יש לחשוש שיהנה מאפרם כדן הנשרפים. שואלת הגמרא: 101
זְכִי הַתְּקַבְרִין אֶפְרִן אֶסוּר, וְהַתַּנָּא – והרי שנינו בברייתא, **דָּם הַנֶּזֶדָה** 102
וְכֶשֶׁר הַמֵּת שְׁנַפְרָכוֹ וְנַעֲשׂו עֵפֶר, מְהוֹרִין הֵם. מָאִי לֹא – האם אין 103
 הכוונה במה שאמרו שטוהרים הֵם, ש**מְהוֹרִין וּמְתוֹרִין בהנאה,** 104
 שלאחר שנעשו עפר, שוב אין זה דם הנדה ובשר המת. ואף על פי 105
 שבשר המת הוא מהנקברים, אמרו שלאחר שנפרך, הרי הוא מותר 106
 בהנאה. מתרצת הגמרא: **לֹא –** אין כוונת הברייתא שכאשר נפרכו 107
 מותרים בהנאה, אלא **מְהוֹרִין וְעֵדִין אֶסוּרִין הֵם בהנאה.** 108
 מוסיפה הגמרא להקשות: **מְתִיב –** מקשה רב פנחס, שנינו בברייתא, 109
עוֹלַת הָעוֹף שְׁנַתְּמָצָה דָּמָה – הוקו דמה על המזבח כמזוזה, 110
מִוִּרְאָתָה – הופק שלה ונִצְטָה שְׁלָה יִצְאוּ מִיָּדִי אִיסוּר מְעִילָה לֵאחֹר 111
 שמשליך אותם כדנים במרחו של כבש המזבח, שכיון שנעשתה 112
 מצותן אין מועלים בהם עוד, ורק גוף העולה שצריך עוד להקריבו 113
 על המזבח, יש בו מעילה. והרי מוראתה ונצתה של עולת העוף, הם 114
 מהנקברים, ואמרו בברייתא שיוצאו מידי מעילה. **מָאִי לֹא –** האם 115

אִשֶׁם הַלְוִי שהוא בא על ספק חטא, אם לאחר ששחטוהו וקודם 1
 שנזרק דמו, נודע שלא היה חטא, יִשְׂרָף. משום שהוא כמו זבח פסול. 2
רַבִּי יְהוּדָה אָמַר הקרבן יִקְבֵר. 3
הַפְּטָת הָעוֹף הַכֹּהֵן עַל הַסֶּפֶק, כגון אשה שהפילה, ואין ידוע אם 4
 הפילה ולד וחייבת בקרבן חטאת העוף של יולדת, או שאינו ולד 5
 ופטורה, שמביאה קרבנה מספק, אבל אי אפשר לאוכלו, כיון שאם 6
 אינה חייבת, הרי עוף זה חולין הוא, וחולין שנמלקו אסורים באכילה 7
 משום נבילה, ולכן תִּשְׂרָף החטאת כמו שאר קדשים שאי אפשר 8
 לאכלם מחמת שנפסלו. **רַבִּי יְהוּדָה אָמַר,** אין צריך לשרופה, אלא 9
יִשְׁלַנָּה [–ישליכנה] לְאֵמָה – לאמת המים שהיתה עוברת בעזרה, 10
 ויוצאת לנחל קרדון, וכיון שעוף רך הוא, הרי הוא מתמוסס ויוצא 11
 בקילוח המים. 12
כָּל הַתְּקַבְרִין הַשְּׁנוּיִים במשנה, צריך לקברם דווקא **וְלֹא יִשְׂרָפוּ,** 13
 משום שהנשרפים אפרם מותר, והנקברים אפרם אסור, ואם ישרוף 14
 את הנקברים, יש חשש שיכואו להשתמש באפרם. **וְכָל הַנְּשָׂרְפִין** 15
הַשְּׁנוּיִים במשנה, מצותם היא דווקא בשריפה **וְלֹא יִקְבְּרוּ,** שיש 16
 לחשוש שימצאם שם אדם ויאכל אותם. **רַבִּי יְהוּדָה אָמַר אִם רָצָה** 17
לְהַחְמיר עַל עֲצָמוֹ וּלְשַׂרוֹף אֶת הַתְּקַבְרִין, רִשְׁאִי. אָמַר לֹא חֲכָמִים 18
אֵינִי מוֹתֵר לְשֵׁנוֹת וּלְשַׂרוֹף אֶת הַתְּקַבְרִים, שאף שהוא מחמיר 19
 לשרפם, הרי יבוא להקל ולהשתמש באפרם. 20

גמרא

שְׂעֵר הַנְּזִיר יִקְבֵר רַמִּי לִיה – הקשה טבי לרב נחמן, תַּנּוּן שְׂעֵר 22
 הַנְּזִיר יִקְבֵר, וְרַמִּינָהּ – ויש להקשות על כך ממה ששנינו בערלה 23
 (פ"ג מ"א) הַזֹּרֵג, חוט באורך של מֵלֵא הַסִּימָ – המרחק שיש בין אצבע 24
 לאגודל, **מִצָּמֵר** של כְּבוֹד שהוא אסור בהנאה [בַּבְּגָד], יִדְלַק כֹּל 25
 הַבְּגָד, וכן אם ארג מְשַׂעֵר הַנְּזִיר ומשער של פֶּטֶר חֲמוּר בֶּשֶׁק, יִדְלַק 26
 כֹּל הַשֶּׁק. אם כן מפורש ששער נזיר דינו בשריפה ולא בקבורה. 27
אָמַר לִיה רב נחמן לטבי, **כָּאֵן** במשנה שלנו מדובר בְּשִׂיעַר של נְזִיר 28
מַמְאָ, שבשנטמא הנזיר בתוך ימי נזירותו, אחר שנטהר צריך לגלח 29
 את שערו, ולהתחיל למנות שוב את נזירותו, ו**כָּאֵן** במשנה של 30
 ערלה, שאמרו שישרף, מדובר בְּשִׂיעַר של נְזִיר מְהוֹר, ובשיער של 31
 נזיר טהור נאמר מפורש בתורה שצריך לשרפו, אבל בשיער של נזיר 32
 טמא, לא נאמר לשרופו, ולכן יש לקברו כשאר הדברים שאפרן 33
 אסור בהנאה. 34
 חזר ו**אָמַר לִיה** טבי לרב נחמן, **שְׁנֵית נְזִיר אֲנִיִּד –** תירצת את 35
 הקושיא משיער נזיר על שיער נזיר, אבל עדיין **פֶּטֶר חֲמוּר אֶפְשָׁר** 36
חֲמוּר קִשְׂיָא, שבמשנתנו אמרו שפטר חמור יקבר, ואילו במשנה 37
 בערלה אמרו שהאורג שיער של פטר חמור בשק, השק ישרף. 38
אִישְׁתִּיק וְלֹא אָמַר לִיה וְלֹא מִיָּד – שתק רב נחמן ולא ענה לו דבר. 39
אָמַר לִיה רב נחמן, **מִיָּדִי שְׂמִיעַ לָךְ בְּהָא –** האם שמעת איזה דבר 40
 בדין זה, **אָמַר לִיה** טבי, **הֲכִי אָמַר רַב שֵׁשֶׁת, כָּאֵן בֶּשֶׁק כָּאֵן בְּשִׂיעַר.** 41
 כלומר, תירוץ זה מיישב גם את הקושיא מניזיר וגם את הקושיא 42
 מפטר חמור, שהמשנה בערלה שאמרה ששיער נזיר ופטר חמור 43
 ישרף, היא דווקא כשאין השיער עומד בפני עצמו, אלא הוא ארוג, 44
 שהוא יכול לעמוד זמן מרובה, ויש לחשוש שאם יקברנו, ימצאנו 45
 אדם ויבוא להשתמש בו, ובמשנה שאמרו ששיער נזיר יקבר, מדובר 46
 שלא נארג בשק, ששיער עצמו אינו עומד לזמן מרובה, ואין לחשוש 47
 שמא ימצאנו אדם. ומביאה הגמרא סיוע לשני התירוצים שנאמרו 48
 לעיל: **אִיתְמַר נְמִי –** וכן נאמר בבית המדרש, **אָמַר רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי** 49
הֵינִיא, כָּאֵן בֶּשֶׁק כָּאֵן בְּשִׂיעַר. ורבי אֶלְעָזָר אָמַר, **כָּאֵן בְּנְזִיר מְהוֹר,** 50
כָּאֵן בְּנְזִיר מַמְאָ. 51
 שואלת הגמרא: **אָמַר לִיה –** טבי לרב נחמן, מדוע אם ארג שערה 52
 אחת בשק, כל השק ישרף, לִיבְטַל (שק) בְּרוּבָא – שיתבטל החוט 53
 האסור ברוב חוטים מותרים הארוגים בבגד. מתרצת הגמרא: **אָמַר** 54
רַב פְּסָא, מדובר באופן שארג את החוט האסור בצורה של 55
צִיפּוֹרְתָא – ציפור, שכיון שחוט זה מיפה את כל השק, הרי הוא דבר 56
 חשוב ואינו בטל. 57

המשך ביאור למס' תמורה ליום שלישי עמ' א

1 אין הכוונה שיצאו מידי מעילה ומוותרין הם אף לכתחילה אם יחפור
2 ויטלם לאחר שנבלעו במקומם, ומוכח שהנקברים מותרים בהנאה
3 לאחר שביערם. מתרצת הגמרא: לא, – אין כוונת הברייתא שלאחר
4 שנבלעו במקומם אין בהם איסור הנאה, אלא הכוונה שיצאו מידי
5 מעילה, ועדיין אסורין הם בהנאה.
6 לעיל התבאר שהטעם שאין שורפים את הנקברים, הוא משום
7 שאפרן אסור, ויש חשש שיטעו להתירו כשם שאפר הנשרפים מותר.
8 הגמרא מקשה על כך: וכי נשרפין דהקדש, אפרן מותר, והא תניא
9 – והרי שנינו בברייתא, כל הנשרפין אפרם מותר בהנאה, הוין
10 מאפר של אשירה (אילן של עבודה זרה) שאסור בהנאה וכן אפר
11 של הקדש לעולם אסור. וקודם שמסיימת הגמרא את הקושיא היא
12 מבארת מדוע התנא בברייתא לא עירב וכתב את שני האיסורים יחד,
13 'חופ' מעצי אשרה ואפר הקדש: ומיערב הוא דלא קעריב להו ותני
14 להו – והטעם שלא עירבם ושנאם ביחד, משום שאין דינם שזה,
15 דאשירה יש לה פטילה בעובד פוככים – שאם ביטל עובד כוכבים
16 את האשירה, מותרת היא בהנאה, ואילו הקדש אין לו פטילה
17 עולמית בשום אופן שהוא.
18 חזרת הגמרא לקושיא: קתני מיהא – מכל מקום שנינו בברייתא,
19 שאפר הקדש לעולם אסור, הרי שלא כל הנשרפים אפרם מותר,
20 ואם כן אף אם נתיר לשרוף את הנקברים, לא יטעו להנות מהם,
21 משום שידועים שיש אפר אסור ויש אפר מותר, ויאמרו שאפר זה

22 הוא מאותם שאפרם אסור. מתרצת הגמרא: אמר רמי בר חמא,
23 באמת אפר של כל הנשרפים מותר בהנאה, ומה שאמרו בברייתא
24 שאפר של הקדש אסור, לא מדובר על קדשים שיש דין לשרפן, אלא
25 מדובר בעצים של הקדש שנשרפו, ואמנם אדם המועל ושרף עצי
26 הקדש מוציא במעילתו את העצים לחוליק, אך כאן מדובר בגון
27 הנפלה דליקה בעצי הקדש מאליה, שכיון דלא ידע מאן – שאין
28 ידוע מי הדליק את השריפה, דלא הוי איניש דלמעול – שאין כאן
29 אדם שמעל בהקדש, דליפוק – שיצא אפרן לחולין על ידי מעילתו,
30 ולכן אפרם אסור בהנאה.
31 תירוץ נוסף: רב שמעיה אמר, באמת אפר של כל הנשרפים מותר
32 בהנאה, וכי תניא הא מהניחא – ומה שנינו בברייתא זו שאפר
33 של הקדש אסור, בתרומת הדשן תניא – הברייתא מדברת באפר
34 של תרומת הדשן, דלעולם אסור בהנאה. דתניא, נאמר בתרומת
35 הדשן (ויקרא 1) 'ושמו אצל המזבח, ומהמילה 'ושמו' לומדים כמה
36 דינים, 'ושמו' שיניח אותו בנחת, 'ושמו' שיניח את בולו, 'ושמו' שלא
37 יפזר את האפר. וממה שדרשו שלא יפזר את האפר, מבואר שהאפר
38 צריך גניזה, שמשום כך הקפידה התורה שלא יפזרו. ואם הוא טעון
39 גניזה, ודאי יש בו איסור הנאה.

40 הדרן עלך יש בקדשי מזבח וסליקא לה מסכת תמורה